

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

katedra statistiky

Teze diplomové práce

Cizinci v České republice

Šárka Malchárková

© 2016 ČZU v Praze

Cizinci v České republice

Foreigners in the Czech Republic

Souhrn

Práce „Cizinci v České republice“ se věnuje problematice legálního pobývání osob migrantů ze zemí Evropské unie, Islandu, Lichtenštejnska, Norska, Švýcarska, ale také z ostatních, tzv. třetích zemí na území České republiky, přičemž bylo využito zkušeností a poznatků autora při jednáních a komunikacích s cizinci na Odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra České republiky na kontaktním místě v Příbrami.

Diplomová práce je rozčleněna na dvě části. První část, teoretická, vychází z odborné literatury a z internetových portálů Ústředních správních úřadů. Obsahuje stručnou charakteristiku multikulturní a interkulturní společnosti a soustředí se na problematiku komunikace. Stěžejní část práce je věnována vývoji migrační politiky České republiky od jejích počátků až do současnosti a právním aspektům pobytu cizinců na našem území. Rovněž obsahuje výčet a rozbor podmínek všech pobytových oprávnění pro jednotlivé skupiny cizinců na území České republiky. Podrobněji je v souvislosti s dotazníkovým šetřením zmíněna vietnamská komunita. Praktická část obsahuje analýzu pobytu cizinců od roku 1989 až do současnosti s vyhodnocením statistických dat a definuje aktuální změny cizinecké legislativy spolu s novými podmínkami týkajícími se získání českého státního občanství. Dále obsahuje dotazníkové šetření týkající se informací o vietnamské menšině-včetně zjištění důvodů pobytu jedné z nejpočetnějších minorit právě na území České republiky. Cílem práce je i zhodnocení podpory cizinců ze strany státu, ale i neziskových organizací, s úmyslem formulovat návrhy na zlepšení postavení migrantů v české majoritní společnosti.

Klíčová slova: cizinec, diskriminace, sociální diskriminace, integrace, migrace, migrační politika, minorita, multikulturní výchova, předsudky, xenofobie.

Cíl práce

Cílem práce je analýza pobytových oprávnění pro cizince na území České republiky v rozlišení pro občany Evropské unie, Islandu, Lichtenštejnska, Norska, Švýcarska a občany z ostatních tzv. třetích zemí, seznámení s vývojem migrační politiky v České republice a posledními změnami zákona o pobytu cizinců a zákona o státním občanství. Dotazníkové šetření nám umožní zjistit důvody pobytu vietnamské komunity na území ČR a také se pokusíme formulovat návrhy a doporučení ke zlepšení situace migrantů v české majoritní společnosti.

Obsah práce

Teoretická část obsahuje stručnou charakteristiku multikulturní a interkulturní společnosti včetně bližšího vysvětlení teorie multikulturalismu. Je popsána komunikace spolu s problematikou, která se k ní váže a objasněny stupně soužití mezi majoritou a minoritou. Součástí práce je také definování základních pojmů, které jsou s tematikou migrace úzce spojeny. Dále je v teoretické části popsán vývoj migrační politiky v České republice od jeho počátku až do současnosti v návaznosti na dokumenty souvisejícími s integrací cizinců. Zmíněna je i odpovědnost příslušných institucí za migraci, ale i řešení konkrétních problémů přímo v regionech. Nejdůležitějším úkolem dneška jsou však cíle a priority, které si současná vláda při řešení otázky migrace stanovila do budoucna. V souvislosti s obecnými teoretickými poznatky z dané problematiky jsou následně specifikovány povinnosti cizinců při jejich vstupu na území České republiky a podrobněji analyzovány všechny typy pobytových oprávnění pro občany Evropské unie, Islandu, Lichtenštejnska, Norska, Švýcarska a současně i pro občany mimo tyto země, tzv. třetích zemí. Vzhledem k velkému počtu cizinců z Vietnamské socialistické republiky žijících v České republice je další část práce zaměřena na tuto komunitu, historii migrace i kulturními rozdíly oproti občanům České republiky.

Praktická část je postavena na zpracování statistických dat a dotazníkovém šetření mezi vietnamskou komunitou na okrese Příbram. Statistická část zpracovává údaje od roku 1993 do současnosti v rozlišení podle jednotlivých druhů pobytu (dlouhodobé a trvalé pobyty) v České republice a podle udělení státních občanství cizincům v ČR. Dotazníkové šetření se zaměřuje na charakteristické rysy respondentů, na jejich pohlaví, věk, rodinný

stav, dosažené vzdělání, povolání a pobytový status opravňující je k setrvání v České republice. Stěžejní část dotazníku směřuje k postojům, vlastním názorům a vztahům mezi zástupci majoritní a minoritní společnosti.

Závěry a doporučení

Z analýzy statistických dat vyplynulo, že veškeré legislativní změny zákona o pobytu cizinců, které se v uplynulém období v České republice uskutečnily, měly za následek výkyvy v počtu cizinců s přiznaným dlouhodobým pobytem na území. Naopak časté změny zákona o pobytu cizinců se jen v malé míře dotkly vývoje počtu cizinců v České republice v oblasti trvalých pobytů. Z dlouhodobého hlediska je ze strany cizinců možné pozorovat větší zájem o získání trvalého pobytového oprávnění, a to především z důvodu značného množství výhod, které přistěhovalcům z tohoto pobytového statusu plynou. Rozsah zákona spolu s častými novelami nepřispívají k přehlednosti a jednoduchosti právě pro ty, kterým je zákon určen, pro cizince. Cizinci jsou při vyřizování povolení k pobytu odkázáni na pomoc vlastní komunity, která má za léta života v České republice již dobré povědomí o právních podmínkách pobytu zde, anebo na advokátní kanceláře, které si ovšem tyto služby nechají řádně zaplatit. Jiných možností jak získat informace prostřednictvím webových portálů Ministerstva vnitra či jiných správních úřadů, využívají cizinci jen sporadicky. Problematickou zůstává jejich jazyková úroveň, proto spoléhají spíše na pomoc nestátních neziskových organizací. Jedním z důvodů, proč využívají služeb nestátních neziskových organizací je ten, že jejich pracovníci mají dobré jazykové znalosti a svoji pomoc přistěhovalcům nabízejí zcela zdarma. V praktické části práce je popsán vývoj počtu cizinců žijících v České republice v posledních dvaceti letech podle jednotlivých druhů pobytových oprávnění, složení národností i navrženy prognózy budoucího vývoje, které ovšem v souvislosti se současným vývojem migrace ve světě, který probíhá značně nekontrolovaně, je potřeba brát opatrně. Správní řízení klade na pracovníky Odboru azylové a migrační politiky Ministerstva vnitra vysoké požadavky při jednáních s cizinci především v nárocích na jejich odbornou kvalifikaci, znalosti a zkušenosti. K tomu, aby byla zaručena dostatečná kvalita správních řízení na pracovištích OAMP MV ČR je nezbytné, aby byl počet pracovníků v daném úřadu minimálně udržen na stávající úrovni, optimálně do budoucna, i vzhledem k nárůstu agendy cizinců, byl navýšen o další odborné pracovníky.

Z dotazníkového šetření mezi vietnamskou komunitou jednoznačně vyplynulo, že nejpodstatnějším důvodem, který vede vietnamské přistěhovalce k tomu, že setrvávají v České republice, je sounáležitost a úzké spojení především s jejich rodinou, blízkými a svojí komunitou, což nám potvrdilo naše předchozí závěry, že rodina a komunita jsou pro občany Vietnamu to nejpodstatnější. Můžeme říci a zvyšující se počty přistěhovalců z Vietnamu po roce 1989 v České republice tomu nasvědčují, že podmínky k jejich integraci se od revoluce v České republice značně zlepšily. I přesto je zarážející prohlášení samotných vietnamských migrantů, že jsou cizinci v České republice diskriminováni a že se v České republice setkali s rasovou diskriminací. Pro obě strany, jak majoritní, tak především minoritní společnost, existuje stále ještě mnoho bariér, které musí obě strany každodenně překonávat. Stále narážíme na předsudky a z nich pramenící xenofobii na straně jedné, na druhé straně jsou zde smíšená Česko - Vietnamská manželství, nad kterými se dnes už jen málokdo pozastaví. Zkrátka negativa na jedné straně zpravidla vyvažují pozitivní zkušenosti ze života s jinými národy na straně druhé. Nicméně fakt, že Vietnamci slaví české Vánoce a zhruba pouze polovina z nich, uvažuje o návratu do země svého původu, hovoří o tom, že jejich zájem o integraci mezi občany České republiky je opravdový.

Seznam použité literatury:

ČESKO. Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky a o změně některých zákonů (znění k 1. 1. 2015) [online]. 2015 [cit. 2015-06-21]. Dostupný z WWW: <<http://www.mvcr.cz/clanek/aktualni-zneni-zakona-c-326-1999-sb-o-pobytu-cizincu-na-uzemi-ceske-republiky-580539.aspx>>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Cizinci v České republice*. Praha, prosinec 2014. 192 s. ISBN 978-80-250-2582-6.

LEONTIYEVA, Y., VÁVRA, M. *Postoje k imigrantům*. 1. vyd. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR 2009. 121 s. ISBN 978-80-7330-173-6.

PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova*. 1. vyd. Praha: Triton, 2006. 263 s. ISBN 80-7254-866-2.

ŠÍŠKOVÁ, Tatjana. *Menšiny a migranti v České republice*. 1. vyd. Praha: Portál, s.r.o., 2001. 200 s. ISBN 80-7178-648-9.

TRBOLA, R., RÁKOCZYOVÁ, M. (eds.) *Institucionální podmínky sociální integrace cizinců v ČR I*. 1. vyd. Brno: Barrister & Principal, 2011. 181 s. ISBN 978-80-87474-19-8.

ZINCONE, G., PENNINX, R., BORKERT, M. *Migration Policymaking in Europe: The Dynamics of Actors and Contexts in Past and Present*. Amsterdam University Press, Amsterdam 2011. 441 s. ISBN 978-90-8964-370-4.